

Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencileriyle Yürütülen Çalgı Derslerine İlişkin Görüşleri* **

Opinions of Fine Arts High School Music Teachers on Instrument Lessons with Inclusion Students

Berivan DAĞHAN¹, Bilgehan EREN²

¹Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı,
berivan.daghan@gazi.edu.tr

²Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi, Müzik
Eğitimi Bölümü, bilgeheneren@mgu.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 23.04.2024

Yayına Kabul Tarihi: 15.03.2025

ÖZ

Bu araştırmada, güzel sanatlar liseleri müzik bölümünde görev yapan çalgı öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı dersleri kapsamında dersin işleniş sürecine ilişkin öğretmen görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilindeki üç devlet güzel sanatlar lisesinde -Ankara Güzel Sanatlar Lisesi (Çankaya), Ankara Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesi (Mamak), Ankara İtrî Güzel Sanatlar Lisesi (Sincan)- 2021-2022 öğretim yılının birinci ve ikinci yarı yıllarında görev yapmakta olan ve kaynaşturma öğrencileriyle çalgı eğitimi yürüten on sekiz (N=18) müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada nitel yöntem tercih edilmiş olup, veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yapılarak çözümlenmiş ve raporlaştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, müzik öğretmenlerinin meslek öncesi eğitim süreçlerinde özel eğitim dersi almadıkları, mesleki yaşamları boyunca özel eğitim alanında hizmet içi eğitimleri almadıkları ve kaynaştırma öğrencileriyle çalgı derslerine dair hazır bulunuşluklarının olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) hazırlamakta ve uygulamakta zorlandığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde müzik ve çalgı eğitiminde özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik kaynak

***Alıntılama:** Dağhan B. ve Eren B. (2025). Güzel sanatlar lisesi müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileriyle yürütülen çalgı derslerine ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45(1), 421-455.

** Bu makale ikinci yazar danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tez çalışmasından oluşmaktadır.

ve materyallerin hazırlanması ve yaygınlaştırılması için yapılabilecek çalışmaların gerekli olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Özel eğitim, özel gereksinimli bireyler, kaynaştırma, müzik eğitimi, çalgı eğitimi.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to obtain the opinions of music teachers working in the music department of fine arts high schools about the process of teaching the course within the scope of musical instrument lessons conducted with inclusive students. The study group consisted of eighteen music teachers (N=18) working in three different public fine arts high schools in Ankara -Ankara Fine Arts High School (Çankaya), Ankara Mimar Sinan Fine Arts High School (Mamak), Ankara İtrî Fine Arts High School (Sincan) - in the first and second semesters of the 2021-2022 academic year and conducting instrument lessons with inclusive students. Qualitative method was preferred in the study and the data were collected with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The collected data were analyzed and reported by content analysis. In line with the findings obtained from the research, it was determined that music teachers did not take special education courses in pre-vocational education processes, did not receive in-service training, and did not have readiness for musical instrument lessons with mainstreaming students. It was determined that teachers had difficulty in preparing and implementing IEP (Individualized Education Program) for mainstreaming students. Likewise, it has been determined that there is a need for studies that can be done to prepare and disseminate resources and materials for the needs of students with special needs in music and instrument education.

Keywords: Special education, individuals with special needs, inclusion, music education, instrument education.

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin ve toplumların gelişimi için temel bir unsurdur. Bireyler doğuştan gelen farklı kişilik özellikleri, zekâ seviyeleri, öğrenme tarzları ve yetenekleri ile dünyaya gelirler. Bu nedenle eğitim, herkes için eşit olmalı ve bireylerin farklılıkları göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Engelli öğrenciler de dahil olmak üzere her birey için eşit öğrenme deneyimleri sunulmalı ve öğretim süreci, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlanmalıdır (Iwarsson ve Ståhl, 2003; Dünya Sağlık Örgütü ve Dünya Bankası, 2011; aktaran Kalaç, Erönel, 2020, s. 15).

Gelişimsel açıdan akranlarından anlamlı düzeyde farklılıklar gösteren bireyler akranlarından farklı bir eğitim programına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda özel eğitim; akranlarından gelişimsel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösteren özel

gereksinimli bireyin güçlü yönlerinden yararlanılarak, bireyin ihtiyaçları ve gereksinimleri doğrultusunda, özel olarak yetiştirilmiş personel ve uygun ortam aracılığıyla onlar için özel olarak geliştirilmiş program olarak ifade edilebilir (ÖEHKHK, 1997; Eripek 2002; ÖEHY, 2018, IDEA'dan aktaran; Francisco, Hartman, Wang, 2020;Ünlü, 2021). Bu tanımdan hareketle, "özel eğitime gereksinim duyan birey" temelde gelişimsel açıdan akranlarından önemli ölçüde farklılık gösteren bireyleri kapsar (Ünlü, 2021).

Özel gereksinimli bireyler, sahip oldukları özel gereksinim ve ihtiyaçlarına uygun şekilde, en iyi eğitim fırsatlarından yararlanmalı ve kendilerine en uygun ortamda, yani “en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında” eğitim almalıdırlar. Özel gereksinimli öğrencilerin, normal akranlarıyla birlikte yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için verilen özel eğitim destek hizmetleri ve özel materyaller ile yapılan uygulamalar *tam zamanlı kaynaştırma* olarak ifade edilir (Arıkan, 2019). Kaynaştırma yoluyla eğitimle, özel gereksinimli öğrencilerin en az kısıtlayıcı ortamda özel gereksinimi olmayan akranlarıyla etkileşime geçerek sosyal becerilerinin ve sosyal kabullerinin artırılması ve bu öğrencilerin sınıflarının etkin üyeleri olmaları amaçlanmaktadır (Eren, 2012).

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerle yapılan eğitim, bireyin akademik, sosyal, bilişsel ve fiziksel gelişimlerini destekleyecek şekilde, bireye yönelik, yeterlilikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda planlanmalı ve en uygun ortamda sunulmalıdır. Bu doğrultuda, müzik eğitimi ve kapsamında çalgı eğitimi göz önünde bulundurulabilir. Ülkemizde genel müzik eğitiminin yanı sıra mesleki müzik eğitimi ve çalgı eğitimi veren kurumlardan birisi olarak güzel sanatlar liselerinden söz edebiliriz. Bu kurumlara özel yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Günümüzde sanat eğitimi veren, bireyin ilgi ve yeteneklerine göre eğitim uygulamalarının yapıldığı güzel sanatlar liseleri de kontenjanı 2 öğrenci olacak şekilde her yıl bünyesine yetenek sınavı aracılığıyla kaynaştırma öğrencileri kazandırmaktadır. (MEB, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 2016). Özellikle özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma programlarında yer aldığı okullarda, müzik eğitimi gibi sosyal etkileşimin yoğun olduğu alanlarda esnek düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu

düzenlemeler, müzik derslerinde özellikle çalgı eğitimine (piyano, keman, gitar, vb.) odaklanmalı ve öğrencilere nitelikli eğitim imkânı sunmalıdır. Özel gereksinimli çocukların gelişiminde kritik bir rol oynayan müzik eğitimi ve çalgı eğitimi, özel gereksinimli çocuklarla etkili bir şekilde yürütülmediği düşünülmektedir. Bu durumun temel nedenlerinden biri, müzik öğretmenlerinin genellikle özel eğitim konusunda yeterli bilgi ve yeteneklere sahip olmamalarıdır (Eren, 2012).

Özel gereksinimli öğrencilere yönelik müzik eğitimi ile ilgili literatür taraması yapıldığında, araştırmaların birçok farklı noktaya değindiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, Eren (2012) ise müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri içeren etkinlikler planlayabilmeleri için özel eğitim konusundaki bilgi eksikliği dikkat çekmiş ve Orff-Schulwerk yaklaşımını önerdiği görülmektedir. Aynı şekilde, McCord & Fitzgerald (2006), özel gereksinimli çocukların müzik aleti çalma deneyimlerini incelemiştir. Wong ve Chick (2015), Hong Kong'daki müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin müzikal gelişimini destekleme konusundaki bilgi eksikliklerini ele almıştır. Foley (2017) ise, müziğin terapi olarak kullanımını ve özel eğitim sınıflarında etkisini araştırmıştır. Parasız ve Demirci (2017), müzik öğretmenlerinin tam zamanlı kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerini incelerken, Sönmez (2017), öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaşadıkları zorlukları incelemiş ve Düzbastılar ve Eyüpoğlu (2019) ise, müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarını ele almıştır. Draper (2020), özel gereksinimli öğrencilerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarına yönelik müzik öğretmenlerinin bilgi eksikliğini ele almıştır. Powell (2021), otizmli öğrencilerle çalışan müzik eğitimcilerinin eğitim, kaynak ve beceri eksiklikleri ile iş birliği eksikliğini araştırmıştır. Özer ve Demirbatır (2021), güzel sanatlar liselerinde görev yapan müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik görüşlerini ele almıştır. Savaş Ceyhan ve Alıcı (2023), Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi'nde kaynaştırma öğrencilerine çalgı eğitimi veren öğretmenlerinin karşılaştıkları zorlukları incelemiştir.

Dolayısıyla, literatürde yapılmış olan araştırmalara ek olarak, bu araştırmada da Türkiye'de yer alan güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde görev yapmakta olan çalgı

öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileriyle çalgı derslerinde yaşadıkları olası problemlere dair durum tespiti yapmayı amaçlamıştır. Aynı şekilde, kaynaştırma öğrencileri özelinde ele alındığında ise hem öğretmenler hem de kaynaştırma öğrencileri açısından birçok anlamda problemlerin ortaya çıkabileceği ön görülmüştür. Buradan hareketle yapılan bu çalışmanın amacı, Ankara'daki güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerinde görev yapan çalgı öğretmenlerinin, kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı derslerine ilişkin görüşlerini değerlendirmektir. Buradan hareketle, araştırmanın problem cümlesi; "Buradan hareketle, araştırmanın problem cümlesi; "Güzel sanatlar lisesi müzik öğretmenlerinin, kaynaştırma öğrencileriyle yürütülen çalgı derslerine ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki belirtilen alt problemlere yanıt aranmıştır:

Güzel sanatlar lisesinde kaynaştırma öğrencileriyle çalgı dersi yürüten müzik öğretmenlerinin;

1. Özel eğitim ve kaynaştırmaya yönelik **mesleki hazır bulunuşluk düzeylerine**;
2. **Kaynaştırma öğrencilerine**;
3. Müzik dersini gerçekleştirdikleri **ortam** ve derste kullanılan **materyallere**;
4. **Dersin işleniş/uygulama sürecine**;
5. **Ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?**
6. Geleceğe dair **önerileri** nelerdir?

Bu çalışmanın güzel sanatlar liselerinde kaynaştırma öğrencileri ile çalışan öğretmenlerin yaşadığı zorlukları araştıran yeterli sayıda ulusal ve uluslararası çalışma varsayıldığından, bu araştırmanın önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Dolayısıyla, güzel sanatlar lisesi müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileriyle çalgı dersleri sırasında yaşadıkları zorlukları ve bu derslerin problemlerini, avantajlarını ve dezavantajlarını ortaya koyarak alandaki bilgi eksikliğinin giderilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Ankara’da yer alan güzel sanatlar liselerinde görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı derslerini detaylı bir şekilde incelemeyi hedefleyen bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma, algı ve olguların doğal ortamda gerçekçi ve bütünlüğü bozulmadan gözlenmesine odaklanan nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır” şeklinde tanımlanmaktadır (Seale’den aktaran Balcı, 2020).

Çalışma Grubu

Araştırmada yer alan katılımcılar seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Bu örneklem, çalışma amacına bağlı olarak seçilen en uygun örneklem şeklinde tanınmaktadır (Büyüköztürk vd. 2020, s. 92; Balcı, 2020, s. 105). Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilindeki üç devlet güzel sanatlar lisesinde [Ankara Güzel Sanatlar Lisesi (Çankaya), Ankara Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesi (Mamak), Ankara İtrî Güzel Sanatlar Lisesi (Sincan)] 2021-2022 eğitim-öğretim yılının birinci ve ikinci yarı yıllarında görev yapmakta olan ve kaynaştırma öğrencileriyle çalgı eğitimi yürüten 18 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 1 ve 4’te verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Çalgı Öğretmenlerinin Çalıştıkları Güzel Sanatlar Liselerine Göre Dağılımları

Liselerin Adı	f	%	Katılımcılar
Ankara Çankaya Güzel Sanatlar Lisesi	4	22,2	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4
Ankara Sincan İtrî Güzel Sanatlar Lisesi	2	11,1	Ö5, Ö6
Ankara Mamak Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesi	12	66,7	Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
Toplam	18	100,0	-

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yukarıda belirtilen üç devlet güzel sanatlar liselerine göre dağılımları verilmiştir. Tablo 1’de belirtildiği üzere, araştırmaya en çok katılımın

sağlandığı okul Ankara Mamak Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesi olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%	Katılımcılar
Kadın	11	61,1	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö15
Erkek	7	38,9	Ö5, Ö10, Ö11, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18
Toplam	18	100,0	-

Tablo 2’de, öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları verilmiştir. Tabloda belirtildiği üzere öğretmenlerin yarısından fazlasının kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Güzel Sanatlar Liselerindeki Deneyim Yılına Göre Dağılımları

GSL deki Deneyim	f	%	Katılımcılar
1 yıl ve altı	3	16,7	Ö10, Ö16, Ö17
2-5 yıl	4	22,2	Ö1, Ö6, Ö11, Ö14
6-10 yıl	4	22,2	Ö4, Ö8, Ö9, Ö13
11-15 yıl	1	5,6	Ö5
16-20 yıl	5	27,7	Ö2, Ö7, Ö12, Ö15, Ö18
21-25 yıl	-	-	-
26-30 yıl	1	5,6	Ö3
Toplam	18	100,0	-

Tablo 3’te, öğretmenlerin güzel sanatlar liselerindeki deneyim yılına göre dağılımları verilmiştir. Öğretmenlerin güzel sanatlar liselerindeki çalışma durumları, 2-5 yıl ve 6-10 yıl aralığında eşit düzeyde sıklık göstermiştir. Öğretmenlerin 16-20 yıl aralığında ise daha fazla sıklık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Güzel Sanatlar Liselerinde Eğitimlerini Verdikleri Çalgıya Göre Dağılımları

Çalgı	f	%	Katılımcılar
Piyano	9	49,9	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö12, Ö13, Ö15
Bağlama	4	22,2	Ö14, Ö16, Ö17, Ö18
Viyola	1	5,6	Ö1
Gitar	2	11,1	Ö5, Ö11
Kanun	1	5,6	Ö10
Flüt	1	5,6	Ö9
Toplam	18	100,0	-

Tablo 4’te, öğretmenlerin güzel sanatlar liselerinde eğitimini verdikleri çalgıya göre

dağılımları verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, öğretmenlerin en çok piyano çalgısı üzerinde eğitim verdiği anlaşılmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda bulunan sorular, araştırmanın konusu ile ilgili yapılan literatür araştırması ve alandaki örneklerle bakılarak, araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan soruların geçerlik ve güvenirliği için, müzik eğitimi alanından üç, ölçme ve değerlendirme alanından bir ve bir de özel eğitim alanında uzman toplamda beş adet uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Aynı şekilde, araştırmanın geçerlik ve güvenirliği için Miles Hubermann (1994)'ın önerdiği formüle göre hesaplanmıştır. Görüşmeler başlamadan önce etik kurul izni ve ilgili kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Aynı şekilde, görüşme öncesinde katılımcılara araştırma hakkında ön bilgi verilmiş ve gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Tüm görüşmeler, öğretmenlerle ilişkili kurumlarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında elde edilen veriler, ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Kayıtlar, daha sonra deşifre edilerek yazılı hale getirilmiş ve rapor olarak düzenlenmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen ses kayıtları deşifre edildikten sonra, belirlenen yöntem çerçevesinde nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir.” (Büyüköztürk vd. 2020). İçerik analizi yöntemi ile kapsamlı bir şekilde çözümlenen veriler, kodlara belirlenmiş olup ilgili ve kategorilere ayrılarak tablo şeklinde sunulmuştur. Kodlar ve temalar iki uzmanın görüşüne sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenirliğini hesaplamak için Miles ve Hubermann (1994)'ın (güvenirlik = görüş birliği/ görüş birliği + görüş ayrılığı) formülü kullanılmıştır. Uzman ve araştırmacı tarafından yapılan kodlama şemasının boyutuna ve aralığına bağlı olarak, görüş birliğinin %90 ve üzeri olması güvenirliğin yüksek düzeyde olduğunun bir göstergesi olarak belirtilmektedir. Araştırmanın kodlayıcılar arası görüş birliği Miles ve

Hubermann formülü kullanılarak %91 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde problem durumu ve alt problemler yoluyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bölümde problem durumu ve alt problemler yoluyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Her başlık bir alt probleme işaret etmekte ve genel başlık altındaki başlıklar (italik başlıklar) alt problemlerin içerik analizi sonucunda elde edilen kategorileri ifade etmektedir.

1. Öğretmenlerin Mesleki Hazır Bulunuşluklarına İlişkin Bulgular

1.1. Öğretmenlerin meslek öncesi süreçlerinde özel eğitim dersi alma durumlarına ilişkin bulgular

Öğretmenlerin meslek öncesi eğitimlerinde özel eğitim dersi alma durumları incelendiğinde, öğretmenlerden yalnızca Ö11 ve Ö13 özel eğitim dersi almış, geri kalan öğretmenler ($f=16$) ise bu dersi almadığını belirtmiştir. Konuya ilişkin olarak, Ö1 “*Eğitim fakültelerinde buna yönelik hiçbir çalışma yapılmadı.*” İfadelerinde bulunmuştur.

1.2. Öğretmenlerin mesleki hazır bulunuşluklarına dair bilgi düzeyleri ve deneyimlerine ilişkin bulgular

Tablo 1.2 Öğretmenlerin Mesleki Hazır Bulunuşluklarına Dair Bilgi Düzeyleri ve Deneyimlerine Yönelik Dağılım

Kategoriler	Kodlar	<i>f</i>	Katılımcılar
Bilgi Düzeyi	Hazır bulunuşluğun olmaması, donanımlı hissetmeme, bilgi eksikliği, teorik bilgileri pratiğe dönüştürememe	18	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
	Yaşanılan problemler	5	Ö5, Ö6, Ö12, Ö15, Ö16
Süreç İçinde Yaşanan Deneyimler	İzlenilen yollar	18	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18

Duygu Durumları	Olumsuz	9	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö15
	Olumlu	6	Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8

Öğretmenlerin mesleki hazır bulunuşluklarına dair bilgi düzeyi ve deneyimlerine ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin tamamının ($f=18$) özel eğitim ve kaynaştırmaya dair bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu ifadeleri doğrultusunda tespit edilmiştir. Bilgi düzeyi kategorisine ilişkin olarak Ö1, “*Hazır bulunuşluğum hiçbir şekilde yoktu.*” şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Aynı şekilde, süreç içinde yaşanan deneyimlere ilişkin olarak Ö5, “*Öğretim süreci başlı başına bir problem. Çünkü buraya gelen öğrencilerin seviyeleri de bambaşka. Ayı bir yaklaşım tarzı gerekiyor. Onları öğrenmemiz süreç içerisinde bir hayli zaman alıyor...Bununla ilgili birçok araştırma yaptım, yurt dışı yıllarına kadar araştırmalar yaptım. Zamanla birazcık daha tabii tecrübe edindim*” ifadeleriyle kaynaştırma öğrencisiyle süreç içerisinde yaşanan problemlerden ve izlediği yollardan bahsetmiştir.

1.3. Öğretmenlerin özel eğitim ve kaynaştırmaya dair hizmet içi eğitim alma durumlarına ilişkin bulgular

Öğretmenlere özel eğitim ve kaynaştırmaya dair hizmet içi eğitim alma durumları sorulduğunda, öğretmenlerden yalnızca Ö6 ve Ö10 bu konuda hizmet içi eğitim aldıklarını belirtmiş, geriye kalan öğretmenlerin ($f=16$) ise özel eğitim ve kaynaştırmaya dair hiçbir hizmet içi eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak Ö10, “*Hizmet içi eğitimlere katıldım evet ama çok yetersizdi.*” Şeklinde belirttiği ifadeleriyle özel eğitim ve kaynaştırmaya dair katıldığı hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğundan bahsetmiştir.

2. Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencilerine Dair Görüşlerine İlişkin Bulgular

2.1. Kurumlarda gerçekleşen çalgı seçimi ve öğrencilerin öğretmenlere dağılımlarına ilişkin bulgular

Tablo 2.1 Kurumlarda Gerçekleşen Çalgı Seçimi ve Öğrencilerin Öğretmenlere Dağılımlarına İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Veli/ Öğrenci Talebi	Öğrenci isteği	3	Ö1, Ö3, Ö9
	Veli isteği	2	Ö11, Ö16
	Önceden çaldığı çalgıya göre	3	Ö5, Ö14, Ö17
	Fizyolojik yapı	4	Ö1, Ö5, Ö9, Ö14
	Komisyon kurma	2	Ö1, Ö9
Okulun İşleyişi ve Öğretmenlere Dağılımı	Eşit dağılım ilkesi	10	Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
	Kura çekme	6	Ö4, Ö7, Ö8, Ö12, Ö15, Ö18
	Gönüllülük esaslı	2	Ö6, Ö18
	Çalgıda öğretmen bulunmama	1	Ö10
	Az tercih edilen çalgıya yönlendirme	1	Ö10
	Çalgı seçim sürecinde bulunmama	3	Ö1, Ö10, Ö11
	Zorunlu enstrüman	10	Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18

Kurumlarda gerçekleşen çalgı seçimleri ve öğrencilerin öğretmenlere dağılımlarına ilişkin bulgular incelendiğinde, çalgı seçimi sırasında, öğrencilerin öğretmenlere dağılımında, veli/öğrenci talebinin ve okulun işleyişinin iki önemli faktör olduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak Ö2, “*Hepimiz almaya çalışıyoruz açıkçası. Hani bir kişide yığılma olmasın diye hepimiz almaya çalışıyoruz. Çünkü özel ilgi gereksinimi olan çocuklar. Hepimiz paylaşıyoruz açıkçası.*” ifadelerinde bulunmuştur.

2.2. Öğretmenlerin çalgıların kaynaştırma öğrencilerine uygun olma durumlarına dair görüşlerine ilişkin bulgular

Tablo 2.2 Çalgıların Kaynaştırma Öğrencilerine Uygun Olma Durumlarına İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Fiziksel/Psikomotor	Duruş-tutuş problemleri olma	2	Ö1, Ö5
	Fiziksel olarak uygun olma	10	Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18
	Fiziksel olarak uygun olmama	3	Ö1, Ö10, Ö15
	Vücutta kasılmalar yaşama	3	Ö1, Ö2, Ö15
	El becerilerinde zayıf olma	2	Ö5, Ö8
	Algıda üstün olma	5	Ö7, Ö11, Ö16, Ö17, Ö18
Zihinsel/Algısal	Algıda kısıtlılık	4	Ö11, Ö12, Ö15, Ö16
	Algısal farklılık	1	Ö4
	İyi seviyelere gelme	5	Ö1, Ö3, Ö8, Ö12, Ö17
Müzikal Yetenek/Yetkinlik	Müzikal yetenek açısından üstünlük	11	Ö1, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18
	Çalgıların en az birinde yetkin olma	4	Ö1, Ö3, Ö12, Ö13
	İlerleme kat edememe	4	Ö9, Ö11, Ö14, Ö15
	Müzikal yetenek açısından kısıtlı olma	1	Ö15
	Ritmiksel problemler yaşama	1	Ö16
	İstekli olma/güdülenme	6	Ö1, Ö8, Ö12, Ö13, Ö15, Ö17
Motivasyon ve İsteklilik	İstekli olmama	4	Ö5, Ö9, Ö10, Ö17
	Düzenli çalışma problemi	1	Ö9

Tablo 2.2'ye göre, öğretmenlerin çoğu, kaynaştırma öğrencilerinin enstrüman seçimine ilişkin değerlendirmeler kapsamında, bu öğrencilerin hem fiziksel olarak enstrümanlarıyla uyumlu olduklarını ($f=10$) ve müzikal yetenek açısından da üstün oldukları ($f=11$) yönünde ifadelerde bulunmuşlardır. Konuya ilişkin olarak Ö8, "Fiziksel olarak ve motivasyon olarak kesinlikle uygun. Çok istekli ama sadece benim dersime karşı değil, bütün derslerine karşı bir isteği var. Henüz dokuzuncu sınıfta olmasına

rağmen işte on birinci sınıf seviyesinde eserler de seslendirebiliyor.” ifadelerinde bulunurken, Ö5 ise “Benim şu anda ders yaptığım öğrencimin durumundan da ötürü baya tabi geriyiz. Yani daha psikomotor serüvenini daha tamamlayamamış olduğu için. Duruş-tutuşumuz bile sıkıntılı...” şeklinde belirtmiştir.

2.3. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin çalgı derslerine yönelik tutum ve davranışlarına dair görüşlerine ilişkin bulgular

Tablo 2.3 Kaynaştırma Öğrencilerinin Tutum Davranışlarına İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
ÖG Kaynaklı Davranışlar	Agresyon/öfke/beklenmedik davranış	9	Ö1, Ö3, Ö6, Ö7, Ö11, Ö13 Ö15, Ö16, Ö17
	Aşırı uyarana hassasiyet	2	Ö8, Ö16
	Ders takip problemi	2	Ö2, Ö4
	Problem davranış yaşamama	8	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö11, Ö13, Ö16
Öğretmen ile İletişim	İyi iletişim kurma	2	Ö7, Ö13
	Süreç içinde olumlu iletişim kurma	2	Ö7, Ö12
	İletişim kurmama	1	Ö12
	Komutları alma	2	Ö2, Ö8
Okul ve Derse Karşı Tutum	Dakik olma	1	Ö8
	İstikrarlı/istekli olma	5	Ö6, Ö8, Ö12, Ö13, Ö15
	Dersin/çalgının öğrenciyi mutlu etmesi	3	Ö6, Ö12, Ö13
	Hazırlıklı gelme	1	Ö13
	Düzenli katılım gösterme	2	Ö3, Ö13
	Derse katılım göstermeme	1	Ö10
	İstikrarsız/istekli olmama	4	Ö5, Ö9, Ö10, Ö16
Bireysel Özellik ve Psikoloji Kaynaklı Davranışlar	Sorumluluk sahibi olma	1	Ö13
	Yüksek farkındalık	3	Ö1, Ö3, Ö18
	Olumluya dönük olma	3	Ö4, Ö6, Ö13
	Süreç içinde olumluya yönelme	3	Ö1, Ö6, Ö12
	Sorumluluk sahibi olmama	1	Ö5
	Süreç içinde olumsuzya yönelme	2	Ö14, Ö17
	Gerçeklikten uzak olma	1	Ö10
	Okul dışı yaşantıdan etkilenme/yansıtma	3	Ö3, Ö10, Ö11

Kaynaştırma öğrencilerinin çalgı derslerine yönelik tutum ve davranışları incelendiğinde, tabloya göre öğretmenler en çok kaynaştırma öğrencilerinin özel gereksinimleri kaynaklı ortaya çıkan davranışlar ($f=9$) hakkında ifadelerde bulunmuşlardır. Konuya ilişkin olarak, Ö1 “9.sınıfta dediğim gibi daha fazla “Çalmak istemiyorum, yoruldum” gibi bağıırıyordu mesela sınıfta veya oturduğu yerden kendi kendine gülmeye başlıyordu. Bunlar sınıfta çok dikkat dağıtıcı şeyler... Ama bu hep gittikçe azaldı, daha kontrollü oldu.” şeklinde belirtmiştir. Ö2 ise “Disleksi öğrencimin zihinsel bir problemi yok çocuk anlıyor, algılıyor... Bazen derse geç kaldığı, gelmediği oluyordu mesela. Ben onu anlayamamıştım bilmediğim için disleksinin nasıl bir şey olduğunu. Annesi dedi "Onun zaman kavramı yok yani siz ona bir de kesin komutlar vereceksiniz, şöyle böyle" diye ona biraz alıştık.” İfadelerinde bulunurken, Ö12’de “İlk geldiği zaman daha çok hareket eden, yerinde hiç durmayan bir öğrenciydi... Dersten hızlıca çıkan, derste durmak istemeyen bir öğrenciydi. Piyanoyu çalmaya başlayınca... Tabii özel eğitimi de onların devam ediyor aynı zamanda ve orada da iletişim ve ilgili dersler alıyor. Onların da faydası var... Piyanoyu çok seviyor, bulduğu yerde piyano çalıyor. Şimdi artık koşturup durmuyor... O yüzden onun için çok faydalı olduğunu düşünüyorum ve piyanoda çok başarılıyız. Hatta böyle kendi sınıfında yani 12. sınıflarda, piyano dersinde okuldaki en iyi öğrenci diyebilirim.” İfadesiyle öğrencisinin çalgı dersine yönelik tutum ve davranışlarından bahsetmiştir.

2.4. Öğretmenlerin BEP hazırlama durumlarına ilişkin bulgular

Öğretmenlerin BEP hazırlama durumları sorulduğunda, BEP hazırlamadığını belirten öğretmenlerin sayısının ($f=10$), BEP hazırladığını belirten öğretmenlerin ($f=8$) sayısından fazla olduğu tespit edilmiştir. BEP hazırladığını belirten (Ö5, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18) öğretmenlerden Ö13 konuya ilişkin olarak, “Hazırlıyoruz tabii ki ama bu kâğıt üzerinde kalıyor. BEP planı öğrenciyi tanımadan, senenin başında hazırlanıyor zaten.” İfadelerinde bulunmuştur. Hazırlamadığını belirten (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12) öğretmenlerden Ö7 ise konuya ilişkin olarak “Hiçbir hazırlık yapmıyorum öğrencimle. Çünkü öğrencim ile normal ders yapıyorum.” açıklamasıyla kaynaştırma öğrencisiyle BEP hazırlamadığını belirtmiştir.

2.5. Öğretmenlerin BEP üyeleriyle (idari, rehber öğretmen, Aile vb.) iş birliği içinde olma durumlarına ilişkin bulgular

Tablo 2.4 Öğretmenlerin BEP Üyeleriyle (İdari, Rehber Öğretmen, Aile vb.) İş birliği Durumlarına İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Aile ile Olan İş birliği	Bilgi alışverişi	12	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö8,Ö11,Ö12,Ö13,Ö16,Ö17,Ö18
	İlgili olma	7	Ö1,Ö3,Ö7,Ö8,Ö15,Ö16,Ö17
	Okulda/derste bulunma	6	Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö16,Ö17
	İyi/sürekli iletişim	11	Ö1,Ö3,Ö4,Ö7,Ö8,Ö9,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö16
	Gereken durumlarda müdahale	3	Ö12,Ö14,Ö17
	Destek olma	3	Ö1,Ö7,Ö8
	Problem durumunda iletişim	2	Ö5,Ö15
	Kısmen veya ilgisiz olma	2	Ö10,Ö15
	İletişim kurmama	1	Ö10
	Bilgi alışverişi	7	Ö2,Ö3,Ö5,Ö9,Ö11,Ö16,Ö18
Rehber Öğretmen ile Olan İş birliği	İlgili olma	3	Ö3,Ö8,Ö14
	İyi/sürekli iletişim kurma	1	Ö16
	Gereken durumlarda müdahale	2	Ö2,Ö3
	Destek olma	2	Ö2,Ö3
İdare ile Olan İş birliği	Bilgi alışverişi	2	Ö2,Ö9
	Destek olma	1	Ö8
	İletişim kurmama	1	Ö7
Diğer	Okul dışı öğretmenle iletişim	1	Ö6

Tabloya göre; öğretmenlerin genelinin kaynaştırma öğrencilerinin aileleri ile iş birliği içinde oldukları görülmektedir. Konuya ilişkin olarak Ö2, “...Onların toplantıları oluyor zaten, idare bu toplantıları düzenliyor. Aile geliyor, rehber öğretmenler katılıyor ve tüm dersine giren öğretmenler katılıyor. Aile durumunu en azından bize aktarıyor. Biz bireysel olarak da ailelerle görüşüyoruz ama yani orada da gelip ailede durumunu aktarıyor. Gerekli durumda rehberlik servisi ile de görüşüyoruz. Herhangi bir ekstrem

bir durum olduğu zaman öyle de çözmeye çalışıyoruz.” şeklinde ifade ederek BEP üyeleriyle olan iş birliğini dile getirmiştir.

2.6. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin çalgı derslerine akranlarıyla birlikte girme durumlarına dair görüşlerine ilişkin bulgular

Tablo 2.6 Kaynaştırma Öğrencilerinin Çalgı Derslerine Akranlarıyla Birlikte Girme Durumlarına İlişkin Dağılım

Kategoriler	f	Katılımcılar
Toplu çalgı dersi	5	Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18
Akraniyla birlikte	8	Ö1, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö15
Tek başına	4	Ö2, Ö3, Ö4, Ö7
Destek eğitiminde tek başına	10	Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö18

Tabloya göre, kurumlarda genellikle kaynaştırma öğrencilerinin çalgı derslerine akranlarıyla birlikte girdikleri ($f=8$) tespit edilmiştir. Buna rağmen, öğretmenlerin çoğu ($f=10$) kaynaştırma öğrencileriyle destek eğitimi yaptıklarını ve öğrencilerin bu eğitimlere bireysel katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin olarak Ö15, “*Bu öğrenciler de birlikte giriyorlar normalde. On birinci sınıfta olan öğrencim, dört kişi birden giriyor bir saatlik derse. Ama bunun haricinde bireysel eğitim yapıyoruz. Biz bu çocuklara destek eğitimi yapıyoruz. Destek eğitim için uygun olan boş saatlerinde onları alarak takviye yapmak zorundayız.*” şeklinde ifade etmiştir.

2.7. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin akranlarıyla olan iletişimlerine dair görüşlerine ilişkin bulgular

Tablo 2.5 Kaynaştırma Öğrencilerinin Akranlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Dağılım

Akran iletişimine ilişkin kategoriler	f	Katılımcılar
Olumlu iletişim	10	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö13, Ö15, Ö17, Ö18
Olumsuz iletişim	5	Ö3, Ö8, Ö11, Ö12, Ö16
Fikrim yok	3	Ö4, Ö7, Ö14

Tabloya göre, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin akranlarıyla iletişimlerinin olumlu olduğunu ($f=10$) belirttikleri tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak Ö18, “...İki tane farklı boyuttaki davranış sergileyen öğrenciyi almak bizim için çok büyük güçlük oluyor. Yine de grup derslerinde diğer öğrencilerin onlara karşı aslında iyidirler. Herhangi bir dışlama olmuyor, bir kaynaştırma öğrencisine özel olarak göstersek onu sabırla bekliyorlar akranları bu öğrencilere ya da herhangi daha ağır bir çocuk varsa onlara yardımcı oluyorlar.” Şeklinde ifade etmiştir.

3. Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencileriyle Çalgı Derslerini Yürüttükleri Ortam ve Kullanılan Materyallere İlişkin Bulgular

3.1. Öğretmenlerin çalgı derslerinin yürütüldüğü ortamın fiziksel koşulların yeterliliğine dair görüşlerine ilişkin bulgular

Çalgı derslerinin yürütüldüğü ortamın fiziki koşulları sorulduğunda, öğretmenlerin neredeyse tamamı ($f=16$) bu koşulları yeterli bulduklarını belirtmiştir. Yalnızca Ö10 ve Ö15 bu ortamı yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

3.2. Öğretmenlerin çalgı dersinin yürütüldüğü ortamda kaynaştırma öğrencileri adına yaptıkları ek düzenlemelere ilişkin bulgular

Tablo 3.2 Ortamda Kaynaştırma Öğrencileri Adına Yapılan Ek Düzenlemelere İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Mevcut Ortamda Ek Düzenleme Yapma	Ortamda hijyeni sağlama	1	Ö5
	Ortamı hazırlama	3	Ö5, Ö10, Ö11
	Ortamı sadeleştirme	1	Ö14
Mevcut Ortamda Ek Düzenleme Yapmama	Gereksinim duymama	14	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18

Tabloya göre, öğretmenlerin çoğunun ($f=14$) kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı derslerinde, mevcut fiziksel ortamda bu öğrencilere yönelik ek düzenleme yapmadıkları tespit edilmiştir.

3.3. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle çalgı derslerinde kullandıkları materyallerin yeterliliğine ilişkin bulgular

Tablo 3.1 Çalgı Derslerinde Kullanılan Materyallerin Yeterliliğine İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Materyaller in Yeterli Olması	Sayı	1	Ö4
	Çeşitlilik	3	Ö2, Ö3, Ö6
	Seviye	2	Ö3, Ö7
	İfade belirtmeyenler	2	Ö13, Ö14
Materyaller in Yeterli Olmaması	Sayı	4	Ö5, Ö10, Ö11, Ö18
	Çeşitlilik	4	Ö10, Ö11, Ö16, Ö18
	Seviye	1	Ö16
	Özel eğitime uygunluk	9	Ö1, Ö2, Ö5, Ö9, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
	Ek kaynak	6	Ö1, Ö5, Ö8, Ö11, Ö15, Ö17

Tabloya göre, materyalleri farklı açılardan yeterli bulmayan öğretmenlerin sayısı ($f=12$), materyalleri yeterli bulan öğretmenlerin sayısından ($f=6$) daha fazladır. Konuya ilişkin olarak Ö9, “Aslında çok yeterli bir kaynak yok kaynaştırma öğrencisiyle ilgili. Çünkü daha yavaş ilerleyecek bir prosedür gerek etütlerde olsun gerek gam çalışmalarında olsun. Biraz daha yavaş, daha ağır ve daha basitleştirilmiş metotlar olsa çok güzel olur tabi ki.” ifadesiyle, özel eğitim alanında kaynak yoksunluğu yaşadıklarını vurgulamıştır.

3.4. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle çalgı derslerinde kullandıkları materyallerde ek düzenleme yapma durumlarına ilişkin bulgular

Tablo 3.2 Çalgı Derslerinde Kullanılan Materyallerde Yapılan Ek Düzenlemelere İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Düzenleme Yapma	Seviyesine göre kaynak seçme	2	Ö2, Ö4
	İhtiyaç durumunda ipucu sunma (görsel ipucu)	9	Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, 12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18
	Öğrenciye özel alıştırma yazma	1	Ö9
	Basite indirgeme	4	Ö10, Ö16, Ö17, Ö18
	Öğrenciler için yedek çalgı bulundurma	2	Ö11, Ö16
Düzenleme Yapmama	Gereksinim duymama	6	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö13

Tabloya göre, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun ($f=12$), çalgı derslerinde kullandıkları materyalleri kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak ek düzenlemelerle uyarladıkları tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak Ö9, “*Renkli kalemlerle işaretlemeler yapıyorum. Ayriyeten müzik defterine bazen küçük, basit etütler, gamlar yazabiliyorum.*” Şeklinde belirttiği ifadeyle kullandığı ipucu yöntemlerinden bahsetmiştir.

4. Öğretmenlerin Çalgı Derslerinin Uygulama Süreci/ Dersin İşlenişine Dair Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.1. Öğretmenlerin BEP uygulama durumlarına ilişkin bulgular

Öğretmenlere BEP hazırlama durumları sorulduğunda, çoğunluğun ($f=10$) BEP hazırlamadığı ve dolayısıyla uygulamadığı tespit edilmiştir. BEP hazırlayan öğretmenlerden ($f=8$), yalnızca az bir kısmının ($f=3$) BEP’i uygulayabildiklerini ifade ettiği ve bu öğretmenlerin Ö16, Ö17 ve Ö18 olduğu tespit edilmiştir. Geri kalan diğer beş öğretmenin ise (Ö5, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15) BEP’i uygulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin olarak Ö9, “*BEP hazırlama, öğrenciyi tanımadan olduğu için çok uygulayamadım maalesef. Bu kadar yavaş ilerleyeceğimizi tahmin edememiştim.*” Şeklinde BEP’i uygulamadığını ifade etmiştir.

4.2. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı derslerinde kullandıkları öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine ilişkin bulgular

Tablo 4.1 Öğretmenlerin Çalgı Derslerinde Kullandığı Öğretim Yaklaşım, Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	<i>f</i>	Katılımcılar
Öğretim Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler	Gösterip-yaptırma (Model olma)	15	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
	Parçadan bütüne	1	Ö3
	Dinletme/izletme	8	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö8, Ö12, Ö14, Ö15
	Eşlik etme/birlikte çalma	2	Ö1, Ö2
	Fiziksel yardım (Dokunma)	1	Ö2
	Pekiştirme	1	Ö4

Zevk eğitimi	1	Ö4
Komut verme (Sözel yardım)	1	Ö4
Motiflere/parçalara bölerek çalma	3	Ö4, Ö8, Ö14
Karşılıklı konuşma	1	Ö5
Doğaçlama tekniği	1	Ö6
Anlatım/Sunum/Tanıtma	4	Ö7, Ö11, Ö13, Ö18
Örneklendirme/Somutlaştırma	4	Ö8, Ö10, Ö15, Ö16
Dönüt verme	1	Ö11
Ezbere dayalı öğretim	1	Ö12
Nota deşifresi	2	Ö3, Ö14

Tabloya göre, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun ($f=15$) kaynaştırma öğrencileriyle çalgı derslerinde gösterip yaptırma (model olma) tekniğini kullandıkları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin bir kısmının ($f=8$) dinletme-izletme tekniğinden faydalandığı ve ek olarak anlatım/sunum/tanıtma ($f=4$) ile örneklendirme/somutlaştırma ($f=4$) tekniklerini de kullandıkları dikkat çekmektedir. Konuya ilişkin olarak Ö15, “Gösterip yaptırma kullanıyorum. Bol bol örnek dinletiyorum, izletiyorum.” ifadesinde bulunmuştur.

4.3. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı derslerinde teknolojiden yararlanma durumlarına ilişkin bulgular

Tablo 4.2 Öğretmenlerin Çalgı Derslerinde Teknolojiden Yararlanma Durumlarına İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Öğretmenlerin Teknolojiden Yararlanma Durumları	Telefon/internet	14	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
	Kayıt teknolojileri	1	Ö5
	Akıllı tahta	2	Ö13, Ö14
	Projeksiyon	1	Ö13
Öğretmenlerin Teknolojiden Yararlanmama Durumları	Gereksinim duymama	2	Ö4, Ö10

Tabloya göre, öğretmenlerin neredeyse tamamının ($f=16$), kaynaştırma öğrencileriyle çalgı derslerinde teknolojiye faydalandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Konuya ilişkin olarak Ö16, “*Teknolojiden yararlanıyoruz. Çocuklara parçaları uygun kişilerden dinlettiriyoruz. Bu tarz diğer kaynaklarla, internetten ve bilgisayar ortamından dinleyerek bu şekilde yönlendirme yapıyoruz.*” şeklinde ifade etmiştir.

4.4. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı derslerinin süre ve sıklığına dair görüşlerine ilişkin bulgular

Tablo 4.3 Öğretmenlerin Çalgı Derslerinin Süre ve Sıklığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Dersin Süresi	Süre açısından fazla bulma	4	Ö4, Ö5, Ö6, Ö14
	Süre açısından yetersiz bulma	3	Ö1, Ö13, Ö15
Dersin Sıklığı	Sıklık açısından yetersiz bulma	13	Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
Destek eğitimi		4	Ö7, Ö8, Ö11, Ö12

Tabloya göre, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri çalgı derslerinin süre ve sıklığına ilişkin öğretmenlerin çoğunun ($f=13$) özellikle derslerin sıklığını yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bir kısmının ($f=4$) ise, kaynaştırma öğrencileriyle destek eğitimi yapabilme durumları dolayısıyla, süre ve sıklığı yeterli gördüklerini belirten ifadelerde bulunmuşlardır. Konuya ilişkin olarak Ö8, “*Normal şartlarda tek bir ders saatinde bırakın özel öğrenciyi, normal öğrenciyle bile yeterli değil... Çünkü bir ders saati 3-4 kişi alıyorsunuz ki biz burada çaprazlama yaptığımız için rahatız ama birçok okulda yeterli öğretmen olmadığı için bunu da yapamıyorlar. Beş kişi aynı anda giriyor 40 dakikada. Hiçbir şey öğretilmiyor. Kaldı ki otizmli ya da öğrenme güçlüğü çeken bir öğrenciye öğretmeniz mümkün değil...*” şeklinde çalgı derslerinin süre ve sıklığına ilişkin görüşünü bildirmiştir.

5. Öğretmenlerin Çalgı Derslerinin Ölçme ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Bulgular

5.1. Öğretmenlerin kurumlardaki tüm öğrenciler genelinde genel başarı değerlendirmesine dair görüşlerine ilişkin bulgular

Tablo 5.1 Kurumlardaki Tüm Öğrenciler Genelinde Genel Başarı Değerlendirmesine İlişkin Dağılım

Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Ölçme ve Değerlendirme	Komisyon değerlendirme	15	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18
	Ölçme aracı hazırlama/puanlama	5	Ö9, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16
	Sürece yönelik değerlendirme	5	Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15
	Bağıl değerlendirme	1	Ö10

Tabloya göre, kurumlardaki tüm öğrenciler genelinde başarı değerlendirmesine bakıldığında, öğretmenler tarafından en çok kullanılan yöntemin komisyon değerlendirmesi ($f=15$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerden bazılarının ölçme aracı hazırlayarak ($f=5$), bazılarının ise sürece yönelik ($f=5$) başarı değerlendirmesi yaptığı tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak Ö4, "Komisyon sınavı yapıyoruz. Bütün öğretmenler bir araya geliyor ve tek tek çocukları dinleyip notunu veriyoruz." İfadelerinde bulunurken, Ö11'de "...Ayrıntılı bir ölçek hazırlıyorum genelde. Bir baraj parçası belirlerim, 9., 10., 11. ve 12. sınıfta her dönem başına öğrencinin çalabiliyor olması gereken bir parça..." şeklinde açıklamasıyla ölçme aracı hazırladığını belirtmiştir.

5.2. Öğretmenlerin başarı değerlendirmelerinde kaynaştırma öğrencileri için ek düzenleme yapma durumlarına ilişkin bulgular

Tablo 5.2 Öğretmenlerin Başarı Değerlendirmelerinde Kaynaştırma Öğrencileri İçin Ek Düzenleme Yapma Durumlarına İlişkin Dağılım

Kategoriler	Alt Kategoriler	Kodlar	f	Katılımcılar
Ek Düzenleme Yapma Durumları	Sınav Performansı	Rahat hissetmesini sağlama, sınav sırasında öncelik verme, kendi öğretmeni ile iletişim kurma eğilimi, Olumluyıcı ifadeler kullanma, öğrencinin isteğini göz önünde bulundurma, seviyesine göre değerlendirme, öğrenciye özel kriterler belirleme/puanlandırma	9	Ö1,Ö2,Ö6,Ö9, Ö12, Ö15,Ö16,Ö18
	Çalınan eserler	Tek bir eser üzerinden değerlendirme, seviyesine göre eserler çaldırma, baraj eserlerini çalma zorunluluğun olmaması, eser üzerinde basitleştirme yapma, ayrı baraj parçaları belirleme, eserleri öğrencinin belirlemesi	6	Ö4, Ö5, Ö6, Ö10, Ö15, Ö16
	Puanlandırma	Düşük not vermeme/Belirli bir not üzerinden değerlendirme, sorumluluğunu yerine getirmesinden dolayı ek not verme, hatayı görmezden gelme	8	Ö4, Ö5, Ö8, Ö11,Ö12,13, Ö14, Ö18
Ek Düzenleme Yapmama Durumları	Sınav Performansı	Ek düzenleme yapmama/gereksinim duymama	4	Ö3, Ö7, Ö9, Ö17

Tabloya göre, öğretmenlerin tamamına yakınının ($f=14$) başarı değerlendirmelerinde kaynaştırma öğrencileri için ek düzenleme yaptıkları görülmektedir. Konuya ilişkin olarak Ö13, “Öğrenci kötü bile çalsa bizim 50'den aşağı vermememiz gerekiyor.” şeklinde ifade etmiştir. Buna ek olarak Ö15 ise, “Kaynaştırma öğrencilerimiz için de onlara göre hazırlanmış kriterlerin, barajların olduğu parçalar oluyor. Bu tarz olan

öğrenciler mutlaka komisyona da giriyorlar. O sahneye çıkma heyecanı, o topluluk önünde çalma heyecanını mutlaka onlarda da uyguluyoruz. Ama onların kendi seviyelerine göre.” İfadelerinde bulunmuştur.

6. Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencileriyle Yürüttükleri Çalgı Derslerine İlişkin Geleceğe Dair Önerilere İlişkin Bulgular

Tablo 6. Geleceğe Dair Önerilere İlişkin Dağılım

Öneri ve görüşlere ilişkin kategoriler	f	Katılımcılar
Özel eğitim dersi olmalı	8	Ö2, Ö5, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14, Ö15, Ö17
Hizmet içi eğitimler olmalı	8	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14
Materyallerin ve özel öğretim programının geliştirilmeli	7	Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö18
Alana yönelik öğretmenler yetiştirilmeli	6	Ö5, Ö6, Ö12, Ö15, Ö16, Ö18
Çalgı derslerinin süreleri artırılmalı	5	Ö3, Ö7, Ö8, Ö9 Ö11
Müziğe yetenekli bu öğrenciler için ayrı okullar olmalı	4	Ö6, Ö15, Ö16, Ö18
BEP hazırlama/geliştirme hakkında bilgi verilmeli	2	Ö1, Ö17
Fiziki ortam geliştirilmeli	2	Ö11, Ö13
Bu öğrenciler alanda tecrübeli öğretmenlerle çalışmalı	2	Ö17, Ö18
Öğrenciler durumlarına uygun olarak bir üst kademeye gidebilmeli	2	Ö5, Ö7

Tabloya göre, öğretmenlerin geleceğe yönelik en sık dile getirdiği öneriler, özel eğitim dersinin olması ($f=8$) ve hizmet içi eğitimlerin ($f=8$) artırılmasıdır. Benzer şekilde, materyallerin hazırlanması ve özel eğitim programlarının geliştirilmesi ($f=7$) de öne çıkan öneri kategorileri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Ö5, görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Bununla ilgili akademik çalışmalar yapılması, materyallerin değiştirilmesi bunun için özel öğretim programlarının geliştirilmesi gerekiyor ve bize de bir şekilde seminerler, eğitimler ile aktarması lazım ve müzik öğretmenleri de bu eğitimi kesin ve kesin kesin olması gerekiyor...Bu konuyla ilgili olarak, kaynaştırma öğrencileri ile ilgili olarak aslında bir alan bazında bir eğitim almak isterim...”.

SONUÇ

Güzel sanatlar lisesi çalgı öğretmenleri ile yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Öğretmenlerin meslek öncesi eğitimlerinde özel eğitim dersini almadıkları tespit edilmiştir. Buna ek olarak, öğretmenlerin özel eğitim ve kaynaştırmaya dair mesleki hazır bulunuşluklarının olmadığı ve bu konuda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde, öğretmenlerin özel eğitim ve kaynaştırmaya dair hizmet içi eğitim almadıkları tespit edilmiştir.
2. Öğretmenler genel olarak kaynaştırma öğrencilerinin fiziksel ve bilişsel olarak yetenekli olduklarını ifade etmiş ve bu öğrencilerin çalgılarına uyumlu olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle iletişim kurmada süreç içerisinde olumluya yönelme eğilimi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin çoğunun BEP hazırlamadığı ancak BEP'i oluşturan diğerk üyelerle iş birliğı içinde oldukları tespit edilmiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin bireysel çalgı derslerine akranlarıyla birlikte katıldıklarını, ancak bu öğrencilere yönelik olarak ayrıca "destek eğitimi" adı altında ek çalışmalar gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, kaynaştırma öğrencilerinin normal gelişim gösteren akranlarıyla iletişimlerinin olumlu yönde olduğu da öğretmenlerin ifadeleri doğrultusunda tespit edilmiştir.
3. Öğretmenlerin, çalgı derslerini yürüttükleri ortamın fiziksel koşullarını yeterli buldukları ve öğretmenlerin çoğunun bu ortamda herhangi bir ek düzenleme yapmaya gereksinim duymadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, kullandıkları eğitim materyallerini kaynaştırma öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamada çeşitli gerekçelerle yetersiz bulduklarını vurgulamış ve bu materyaller üzerinde kaynaştırma öğrencilerinin bireysel gereksinimlerine yönelik ek uyarlamalar yapıldığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin özel eğitim ihtiyaçlarına uygun kaynak eksikliğı yaşadıkları ve bu durumun

onları müfredat dışı materyaller geliştirerek kullanmaya yönelttiği tespit edilmiştir. Bu bulgular, eğitimcilerin kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme süreçlerini desteklemek adına hem mevcut materyalleri özelleştirme hem de alternatif kaynaklar üretme yoluyla pedagojik çözümler ürettiğini ortaya koymaktadır.

4. Öğretmenlerden büyük bir kısmının BEP hazırlamadığı, hazırlayan oldukça az bir kısmın ise BEP'i çalgı derslerinde uygulamadıkları tespit edilmiştir. Kaynaştırma öğrencileriyle çalgı derslerinde öğretmenlerin en çok gösterip-yaptırma (model olma) yararlandıkları tespit edilmiş ve tamamına yakının derslerinde teknolojiye faydalandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin en çok üzerinde durdukları noktalardan birisi olarak, öğretmenlerin tamamına yakını çalgı derslerinin süre ve sıklığını tüm öğrenciler genelinde yetersiz bulmuştur.
5. Kurumların hepsinde kaynaştırma öğrencilerini değerlendirme aşamasında çalgıya göre komisyon oluşturularak ölçme ve değerlendirmenin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak, çalgı öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerini değerlendirirken, öğrencilerin özel gereksinimleri dolayısıyla seviyelerine göre ek düzenleme yaptıklarını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.
6. Öğretmenlerin çoğu, lisans ve lisansüstü eğitimlerinde özel eğitim dersi almadıklarını belirtmiş ve bu dersin lisans programlarında olması gerektiğini savunmuşlardır. Öğretmenler tarafından en sık tekrar edilen diğer öneri, hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi gerektiği yönünde olmuştur. Öğretmenler, BEP hazırlamaya yönelik bilgi verilmesi ve BEP hazırlamadan önce aile ve öğrenci ile toplantı yapılması önerisinde bulunmuşlardır. Alana yönelik öğretmenler yetiştirilmesi yine öğretmenler tarafından en sık ifade edilen önerilerden biridir.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yapılan literatür taramasında, yapılmış benzer çalışmaların sonuçları değerlendirilmiştir. Alanyazında yer alan çoğu çalışma, bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte olup, öğretmenlerin özel eğitim ve kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterli ders almadıklarını, aldıkları durumlarda ise ders içeriklerini yetersiz bulduklarını, edindikleri bilgilerin kalıcı olmadığını ve bu bilgileri mesleki uygulamalara aktaramadıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca müzik öğretmenliği lisans programlarından mezun olan öğretmen adaylarının, kaynaştırma öğrencileriyle ilk kez karşılaştıklarında bilgi ve deneyim eksikliği yaşadıkları, bu alanda donanım kazanma fırsatı bulamadıkları ve bilgi yetersizliği nedeniyle derslerinde kendilerini yetersiz hissettikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak, müzik öğretmenlerinin bu öğrencilerle çalışırken materyal eksikliği yaşadıkları ve müzik eğitimi dersinin sürelerinin arttırılması yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Powell (2021), doktora çalışmasında müzik eğitimcilerinin otizmlili öğrencilerle yürüttükleri derslerde yeterli eğitim ve donanıma sahip olmadıklarını belirtmiştir. Dolayısıyla, müzik sınıfında otizmlili öğrencilerle çalışan müzik eğitimcilerinin lisans ve lisansüstü derslerinde ve mevcut okul sistemlerinde bu alanda yeterli eğitim almadıklarını saptamıştır. Buna ek olarak, özel gereksinimli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesi için hizmet içi eğitimlere katılımlarının sağlanması sonucuna ulaşan çalışmalara da rastlanılmıştır. Wong ve Chick (2015), bütünleştirici müzik eğitime dair hizmet içi eğitimlerin yetersiz olmasının müzik derslerinin etkili olamayışının ardındaki en büyük engel olduğunun altını çizmiştir. Aynı şekilde Alan (2020), ABD'nin büyük bir güney eyaletinde bulunan 688 müzik öğretmenin, özel gereksinimli öğrencilerin öğrenme ve davranışlarını etkileyen kaynaştırma yaklaşımlarına ilişkin algılarını incelediği araştırmasında, müzik öğretmenlerinin, özellikle kaynaştırma yasaları, belgeler ve davranış sorunları ile ilgili olarak, özel gereksinimli öğrencilere eğitim vermek için daha iyi hazırlanmaya ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Buna ek olarak, Savaş Ceyhan ve Alıcı (2023), Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi'nde kaynaştırma öğrencilerine çalgı eğitimi veren öğretmenlerin

karşılaştıkları zorlukları inceledikleri araştırma makalesinde, öğretmenlerin lisans eğitimleri sırasında özel eğitim dersi almadıklarını ve kaynaştırma öğrencilerine yönelik ayrı bir öğretim programına ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenlerin bilgi düzeyleri ve deneyimlerine ilişkin kaygı duyduklarına dair bulgular, alanyazında dikkat çeken bir başka çalışmada da desteklenmektedir. Düzbastılar ve Eyüpoğlu, (2019) araştırmasında, müzik öğretmenlerinin özel eğitim kurumlarına ilk atandıklarında kaygı ve tedirginlik duygularına kapıldıkları ancak bu duyguların zamanla sevgi, mutluluk ve yeterlilik duygularına dönüştüğü sonucuna ulaşmıştır.

Deniz ve Şen (2021), ortaokul kademesinde görev alan müzik öğretmenlerinin; kaynaştırma öğrencilerinin müzik eğitiminde karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara yönelik geliştirdikleri yöntemleri incelediği çalışmasında, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik eğitim süreçlerinde hem bilgi düzeylerinin hem de deneyimlerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin, lisans eğitimlerinde aldıkları özel eğitim ve kaynaştırmaya eğitimini yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca, kaynaştırma öğrencilerinin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda yoğun ilgi gerektirdiği belirlenmiş; okul idaresi, öğretmenler ve diğer personelin bu öğrencilere yönelik olumlu tutum sergilediği belirtilmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlama konusunda teorik ve uygulamalı yeterlilikten yoksun oldukları, aynı zamanda ders süresinin kısıtlılığı nedeniyle kaynaştırma öğrencilerine gereken pedagojik desteği sağlamakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Bu durum araştırmada yer alan, müzik öğretmenlerinin BEP hazırlama ve uygulama durumlarına yönelik bulgularıyla eşleşmektedir. Buna karşılık farklı çalışmalar incelendiğinde, müzik öğretmenleri, okul rehberlik servisinin yönlendirmeleri ve iş birliği doğrultusunda BEP hazırladıkları tespit edilmiştir (Parasız ve Demirci, 2017; Özer ve Demirbatır, 2021; Ünver 2021). Dolayısıyla, müzik öğretmenlerinin diğer BEP üyeleriyle olan iş birliğine yönelik bulgulara diğer çalışmalarda da rastlanılmıştır.

Materyallerin yetersiz olduğu ve öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için kullanılan kaynaklarda ek düzenleme yaptıkları sonuca ilişkin yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde, Öz (2019), Türkiye’de görme engelli öğrencilerin müzik eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili öğrenci görüşlerini incelediği yüksek lisans tez çalışmasında, görme engelli öğrencilere yönelik kaynakların bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde, görme engelli öğrenciler özelinde, görme engelli öğrencilerin müzik eğitimlerinde haftalık bir saatlik müzik derslerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Topalak (2013) ise, güzel sanatlar liselerinde bireysel çalgı ders saatlerinin yetersiz olduğu ve öğretmenler tarafından gereken zamanın öğrenciye ayrılamaması sonuçlarına ulaşmıştır. Bu bağlamda, ilgili alanyazında yer alan araştırmalar, müfredat kapsamında ayrılan ders süresinin öğretim hedeflerini karşılamada yetersiz kaldığına ilişkin bulgularla tutarlılık göstermektedir. Söz konusu çalışmalar, zaman kısıtlamalarının öğretmenlerin konu derinlemesine işlemesini ve öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına yanıt vermesini engellediği sonucunu desteklemektedir.

Özer ve Demirbatır (2021), Bursa ilinde yer alan güzel sanatlar lisesinde görev yapan müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitim sürecine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmada, özel gereksinimli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesi için hizmet içi eğitimlere katılımlarının sağlanması sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, BEP hazırlanması ve uygulanmasının önemi vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra, özel gereksinimli öğrencilerin ölçme ve değerlendirme süreçlerinin, gelişim özellikleri, yapabilirlik düzeyleri ve sınıf seviyeleri göz önüne alınarak hazırlanması gerektiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, Özer ve Demirbatır (2021) tarafından elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin başarı değerlendirmelerinde bireyselleştirilmiş düzenlemeler yaptıklarını gösteren verilerle tutarlılık göstermektedir.

Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak;

- Lisans ve lisansüstü eğitim programlarına özel eğitim ve kaynaştırma derslerinin zorunlu ders olarak eklenmesi, öğretmenlerin bu konularda bilgi düzeylerini artırmalarına yardımcı olabilir.
- Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik bilgi ve tecrübe eksikliklerini gidermek için uzman kişiler tarafından hizmet içi eğitim programları geliştirilmeli ve okul yönetimi, öğretmenlerin bu programlara katılımını teşvik etmelidir.
- Müzik ve çalgı eğitiminde, özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik kaynakların hazırlanması ve yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılabilir. Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin, normal gelişim gösteren akranlarıyla eşit bir şekilde faydalanabileceği materyallerin oluşturulması hedeflenmelidir.
- Öğretmenlere, kaynaştırma öğrencilerinin seviyeleri ve öğrenme ihtiyaçlarına uygun bir BEP hazırlama ve uygulama konusunda eğitimler sağlanabilir.
- BEP hazırlama sürecinde, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisini tanıyıp, ardından BEP'i oluşturan diğer üyelerin de (aile, rehberlik servisi, idare, RAM personelleri vs.) olduğu bir komisyon kurulabilir.
- Kaynaştırma öğrencilerinin müzikal gelişimlerini desteklemek için özel müzik eğitimi teknikleri geliştirilmelidir.
- Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin seviyelerine uygun materyalleri kullanmaları için daha fazla özel eğitim kaynağına erişim sağlamalarına destek verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Allan, A. (2020). Music teachers perceptions of approaches that affect learning and behavior in students with special needs. In Special Music Education and Music. *In Special Music Education and Music Therapy Online Pre-Conference Seminar*, (s. 10-21).
- Arıkan, M. (2019). Kaynaştırma-bütünleştirme. Ü. Şahbaz (Dü.) içinde, *Özel eğitim ve kaynaştırma (2.Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (29.baskı b.). Pegem Akademi.
- Deniz, A. A., & Şen, Ü. S. (2021). Ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 9(2), 75-95.
- Draper, E. A. (2020). Individual education programs: What music teachers need to know when working with students with disabilities. *General Music Today*, 33(3), 42-45. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1048371320902754> adresinden alındı
- Eren, B. (2012). Müzik eğitiminde kaynaştırma uygulamaları ve Orff-schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 14-25. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200371> adresinden alındı
- Erol Düzbastılar, M., & Eyüpoğlu, G. (2019). Müzik öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin müzik eğitimine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research Online*, 5(4), 384-404. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijsser/issue/49805/571267> adresinden alındı
- Foley, S. V. (2017). Music education and its impact on students with special needs. *Scholarship and Engagement in Education*, 1(1), 1-7. <https://scholar.dominican.edu/seed/vol1/iss1/11/> adresinden alındı
- Francisco, M. P., Hartman, M., & Wang, Y. (2020). Inclusion and special education . *Education Sciences*, 10(9), 238. <https://www.mdpi.com/2227-7102/10/9/238> adresinden alındı
- Habe, K., Biasutti, M., & Kajtna, T. (2021). Wellbeing and flow in sports and music students during the COVID-19 pandemic. *Thinking Skills and Creativity*, 39, 2-9. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1871187121000134> adresinden alındı
- Ünlü, E. (2021). Özel Eğitime Gereksinim Duyan Çocuklar ve Özel Eğitim (Bölüm 1). *Özel Eğitime Gereksinimi olan Öğrenciler ve Özel Eğitim (21.baskı)*. içinde Ankara: Pegem Akademi.

- Ünver, R. S. (2021). Özel eğitim uygulama okullarında ikinci kademede yürütülen müzik ve oyun dersinin işlenişinin incelenmesi (Ankara ili örneği). (*Yüksek Lisans Tezi*).
- Iwarsson, S., & Ståhl, A. (2003). Accessibility, usability and universal design—positioning and definition of concepts describing person-environment relationships. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/dre.25.2.57.66>. *Disability & Rehabilitation*, 2(25), 57-66.
- Kalaç, M. Ö., Telli, G., & Erönel, Y. (2020). Covid-19 mücadelesi kapsamında uzaktan eğitim sürecinde engelli öğrencilerin durumu sorunlar ve çözüm önerileri <https://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/6911/COV%c4%b0D-19-M%c3%9cCADELES%c4%b0-KAPSAMINDA-UZAKTAN-E%c4%9e%c4%b0T>. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Basımevi Müdürlüğü*, 0040.
- Kutlu, M. (2018). Ortaokullar ve özel eğitim uygulama okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere ilişkin görüşleri (Yüksek lisans tezi). https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/653674/yokAcikBilim_10205569.pdf?sequence=-1&isAllowed=y adresinden alındı
- Mccord, K., & Fitzgerald, M. (2006). Children with disabilities playing musical instruments. *Music Educators Journal*, 92(4), 46-52. doi:<https://doi.org/10.2307/3401112>
- Miles, M. B. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook (2nd ed)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook (2nd ed)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Dayanışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2016). *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı*. <https://docplayer.biz.tr/4079760-T-c-milli-egitim-bakanligi-ozel-egitim-rehberlik-ve-danisma-hizmetleri-genel-mudurlugu-ozel-egitim-hizmetleri-tanitim-el-kitabi.html> adresinden alındı
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1997, Haziran 6). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.573.pdf> adresinden alındı
- Oz, B. (2019). Türkiyede görme engelli öğrencilerin müzik eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili öğrenci görüşleri (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden alındı
- Ozer, Z., & Demirbatır, R. E. (2021). Güzel sanatlar lisesi müzik alanı özel gereksinimli öğrencilerin öğrenim süreçlerinin müzik öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde

- değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(2), 844-866.
<http://cije.cumhuriyet.edu.tr/en/pub/issue/63040/796803> adresinden alındı
- Parasız, G., & Demirci, B. (2017). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri (Erzurum ili örneği). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 322-339.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/erziefd/issue/32738/286784> adresinden alındı
- Powell, L. (2021). Inclusion practices for students with autism in the music classroom: A survey of K-6 music educators' perceptions, training, and strategies (Doktora tezi). Auburn University. <https://etd.auburn.edu/handle/10415/7869> adresinden alındı
- Resmî Gazete. (2018, Temmuz 7). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*.
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeli_07072018.pdf adresinden alındı
- Sönmez, A. (2017). Kaynaştırma öğrencilerine uygulanan müzik eğitimine ilişkin müzik öğretmenlerinin görüşleri (Yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
<http://acikerisim.kku.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12587/15101> adresinden alındı
- Savaş Ceyhan, Ş., & Alıcı, S. (2023). Güzel sanatlar lisesinde çalgı eğitimi alan kaynaştırma öğrencilerine ilişkin öğretmen görüşleri (Bursa ili örneği). *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(44), 133-149.
- Topalak, Ş. (2013). Güzel sanatlar lisesi çalgı eğitimi/öğretiminde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *SED-Sanat Eğitimi Dergisi*, 1(2), 114-129.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/174021> adresinden alındı
- Wong, M.-y., & Chik, M.-y. (2015). Teaching students with special educational needs in inclusive music classrooms: experiences of music teachers in Hong Kong primary schools. *Music Education Research*, 18(2), 195-207.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14613808.2015.1044509?scroll=top&needAccess=true> adresinden alındı
- World Health Organization & World Bank. (2021, Ekim 3). *World report on disability 2011*. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44575> adresinden alındı

SUMMARY

Introduction

Education is vital for individual and societal development, emphasizing inclusive planning, especially in special education. Tailored to diverse needs, special education aims to provide equitable opportunities, particularly for those with developmental differences. In Türkiye, fine arts high schools, admitting students through talent exams, offer professional music education, including a limited number of inclusion students, playing a crucial role in flexible arrangements, especially in socially interactive areas like music education. This study focuses on the challenges faced by instrumental teachers in Turkish fine arts high schools when conducting lessons with inclusion students, aiming to evaluate their perspectives. The main problem of this research was determined as, "What are the opinions of fine arts high school music teachers regarding instrumental lessons with inclusion students?"

Method

This research employs a qualitative research method to thoroughly examine instrumental lessons conducted by music teachers with inclusion students in fine arts high schools in Ankara, Türkiye. Data is collected through semi-structured interview forms developed by the researcher based on literature reviews and field examples related to the research topic. The study group consists of 18 music teachers actively conducting instrumental education with inclusion students in three state fine arts high schools in Ankara, during the first and second semesters of the 2021-2022 academic year. Data obtained from interview questions are analyzed using content analysis, recorded interview data are transcribed, documented, and analyzed using coding methods.

Results

In interviews with fine arts high school music teachers, it was revealed that teachers lack readiness and knowledge in special education and inclusion, underscoring a need for in-service training. Despite this, teachers generally held positive perceptions of inclusion students, noting improvements in communication over time. Challenges arose in materials for instrumental lessons, leading teachers to rely on non-curricular resources due to a shortage of suitable materials for inclusion students. Many teachers did not prepare or implement IEPs for instrumental lessons, with teaching methods predominantly involving modeling and technology use. Teachers perceived the frequency and duration of instrumental lessons for all students, including inclusion students, as insufficient. Institutional assessments for inclusion students in instrumental education followed a commission-based approach, with teachers adjusting evaluations based on students' special needs. Teachers emphasized the necessity for special education courses in both undergraduate and graduate programs, advocating for in-service training and proposing improvements in preparing IEPs through meetings with students and their families.

Discussion and Conclusion

In conclusion, the research underscores the prevalent challenges faced by music teachers in the realm of special education and inclusive practices. The consistent findings echo a widespread lack of adequate training, with teachers often perceiving shortcomings in the content of their education and struggling to translate theoretical knowledge into practical application. Teacher candidates, too, express feelings of unpreparedness upon encountering inclusion students. The current study aligns with existing research, emphasizing persistent deficiencies in Individualized Education Program (IEP) preparation and the inadequacy of materials, particularly for visually impaired students. To enhance music teachers' effectiveness with inclusion students, the recommendations advocate for the integration of mandatory special education courses, the development of expert-led in-service training, and improved support mechanisms to address the persistent challenges identified in the research.

ORCID

Berivan DAĞHAN ORCID 0000-0002-9889-4617

Bilgehan EREN ORCID 0000-0001-8841-2058

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu makaleye birinci yazar %50, ikinci yazar %50 oranında katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğerk kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Etik Kurulunun 18.01.2022 tarih ve E-59749768-050.01.04-10848 sayılı onayı ile yürütölmüştür. Etik Kurul Onayı ekte sunulmuştur.

